

Bevolkingssamenstelling in wijken op Bonaire, toen en nu

Meredith Daantje-Cecilia¹ en Frank van der Linden²

De afgelopen tien jaar is de bevolking van Bonaire met bijna 50 procent gegroeid. In de hieraan voorafgaande periode van dertig jaar was de toename met 10 procent per tien jaar veel kleiner. De groei van de bevolking komt vooral door immigratie. De immigranten hebben voorkeuren voor bepaalde wijken. In 2011 woonden er 15 666 personen op Bonaire. In dit artikel wordt ingegaan op de bevolkingssamenstelling per wijk en buurt. Daarbij komen omvang, groei en geboorteland aan de orde. Daarnaast wordt ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van de wijken.

Historie

Omstreeks het jaar 1000 werd Bonaire vanuit Venezuela bevolkt door leden van een Indiaanse stam, de Caiquetio van het volk der Arawakken. In 1499 werd het eiland door Alonso de Ojeda en Amerigo Vespucci voor Spanje in bezit genomen.

Eind maart of begin april 1636 werd het eiland door de West-Indische Compagnie (WIC) op de Spanjaarden veroverd. Het eiland was voor de Compagnie vooral belangrijk vanwege de zoutwinning, grondstoffen voor verf en maisteelt.

In 1804 en 1805 was het eiland tijdelijk in Engelse handen. Van 1807-1816 werd Bonaire weer door de Engelsen bestuurd. Zij verhuurden Bonaire in 1810 aan particulieren. Vanaf 1816 viel het eiland weer onder Nederlands gezag. Tot 1868 was het een gouvernementsplantage waar particulieren niet werden toegelaten. Hierna werd de grond verkocht aan particulieren. Vier jaar daarvoor was de slavernij afgeschaft als gevolg van de Emancipatieregeling die op Curacao was afgekondigd.

Tussen 1940 en 1948 volgden de ontwikkelingen in bestuursvorming elkaar snel op. Uiteindelijk werd in 1947 een petitie ingewilligd om de democratische rechten van burgers van de Antillen en Suriname uit te breiden. In 1948 werd de naam ‘Curaçao en Onderhorigheden’, waarmee de eilanden werden aangeduid, vervangen door ‘Nederlandse Antillen’.

Bij Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden van 15 december 1954 werd vastgelegd dat Nederland, de Nederlandse Antillen en Suriname als gelijkwaardige staatkundige eenheden samen het Koninkrijk der Nederlanden vormen. Suriname werd in 1975 onafhankelijk. Sinds 10 oktober 2010 is Bonaire samen met Saba en Sint Eustatius een bijzondere gemeente van Nederland.

¹ Manager CBS, Caribisch Nederland

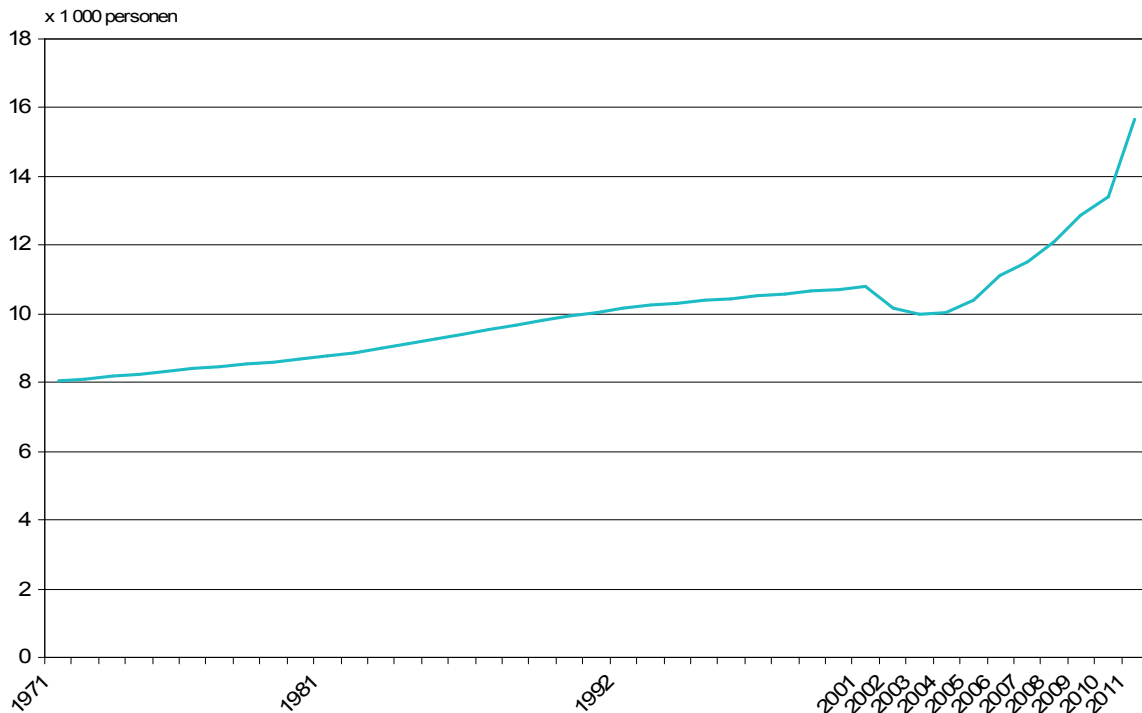
² Statistisch Onderzoeker CBS, team Demografie)

Bevolkingsgroei van Bonaire

In de afgelopen veertig jaar is de bevolking van Bonaire bijna verdubbeld. Vooral het afgelopen decennium groeide de bevolking sterk: in de periode 2001-2011 bedroeg de toename 50 procent. Daarvoor was de groei gematigder, met een toename van 10 procent per tien jaar. Ter vergelijking: In Nederland nam de bevolking de afgelopen veertig jaar met ruim een kwart toe en in de periode 2001-2011 met 4 procent.

Opvallend is de afname van de bevolking van Bonaire in de periode 2001-2003. Dit kan worden toegeschreven aan de waarnemingsmethode¹.

Aantal inwoners van Bonaire, 1971-2011

Bron: 1971, 1981, 1992, 2001: Census CBS-Nederlandse Antillen
2002-2010: CBS-Nederlandse Antillen
2011: CBS

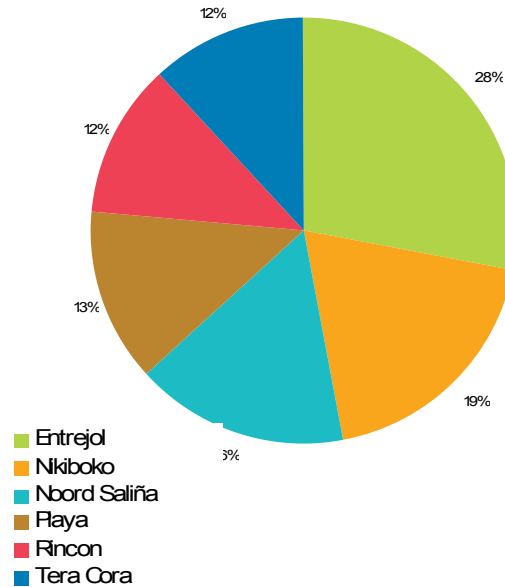
Bevolkingsgroei het kleinst in Playa en Rincon

Bonaire kent zes wijken: Entrejol, Nikiboko, Noord Saliña, Playa, Rincon en Tera Cora. Bijna de helft van alle inwoners van Bonaire woont in de wijken Entrejol en Nikiboko. De bevolkingsgroei van de afgelopen dertig jaar heeft niet gelijkmatig over alle wijken plaatsgevonden: de wijken Playa en Rincon bleven qua bevolkingsgroei duidelijk achter.

¹ De cijfers over 2001 zijn afkomstig van de census die in dat jaar 2001 gehouden werd, terwijl de cijfers van de jaren daarna afkomstig zijn van de bevolkingsadministratie. Door een onderregistratie in de bevolkingsadministratie van de voormalige Nederlandse Antillen geven volkstellingen hogere bevolkingsaantallen weer dan uitkomsten gebaseerd op de bevolkingsadministratie. In de jaren na een census van 2001 zijn de uitkomsten berekend op basis van de census én de bevolkingsadministratie. In de eerste jaren is de invloed van de onderregistratie van de census het hoogst. Daardoor lopen de bevolkingsaantallen in die jaren terug.

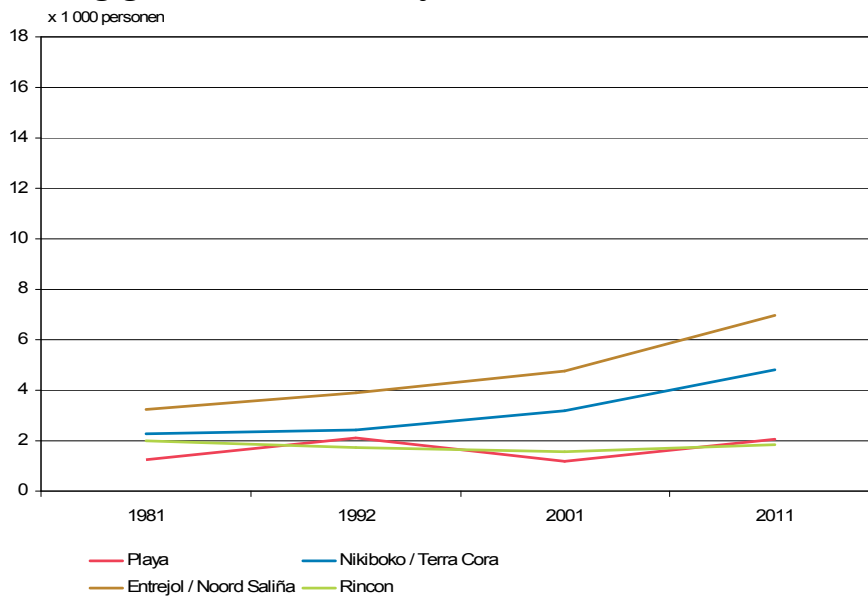
Verdeling bevolking Bonaire naar wijk, 2011

Totaal: 15 666 personen

Bron: CBS

Bevolkingsgroei Bonaire naar wijk, 1981-2011

Bron: 1981, 1992 en 2001: Census CBS-Nederlandse Antillen
2011: CBS

Steeds minder Antillianen op Bonaire

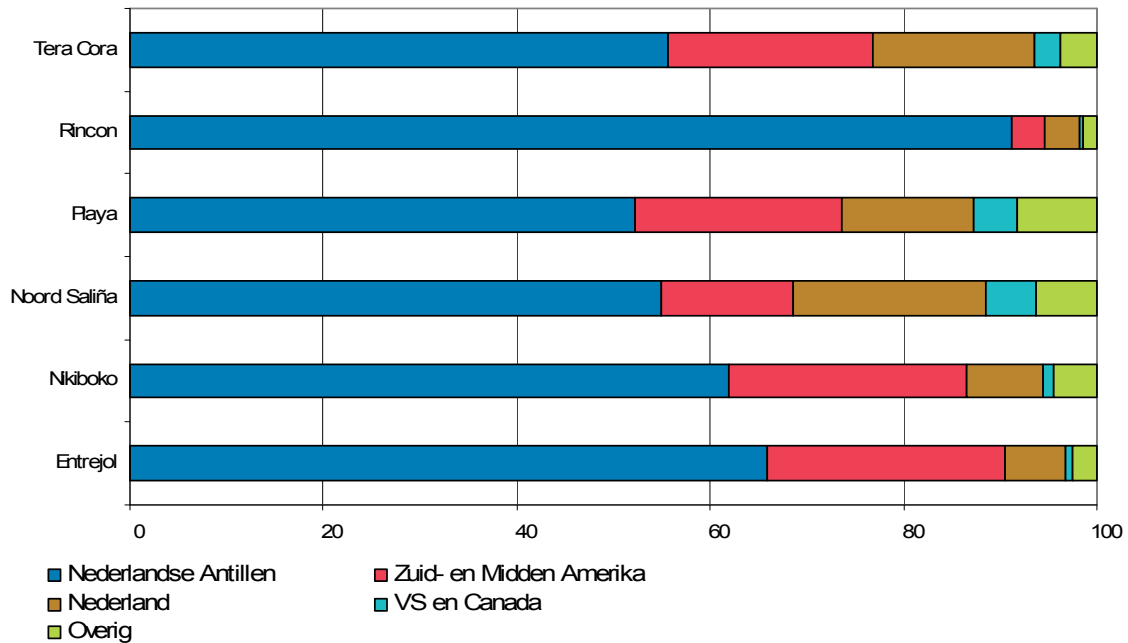
De bevolking van Bonaire is vooral gegroeid door immigratie. De vraag naar arbeid voor de groeiende toerismesector is hiervoor een belangrijke stimulans geweest.

In 2011 was 63 procent van de bevolking op de Antillen geboren, terwijl dat dertig jaar eerder nog 93 procent was. Ook hier zijn er verschillen per wijk. Rincon heeft het grootste aandeel Antillianen; in de wijk Playa daarentegen wonen de meeste buitenlanders. De migranten die

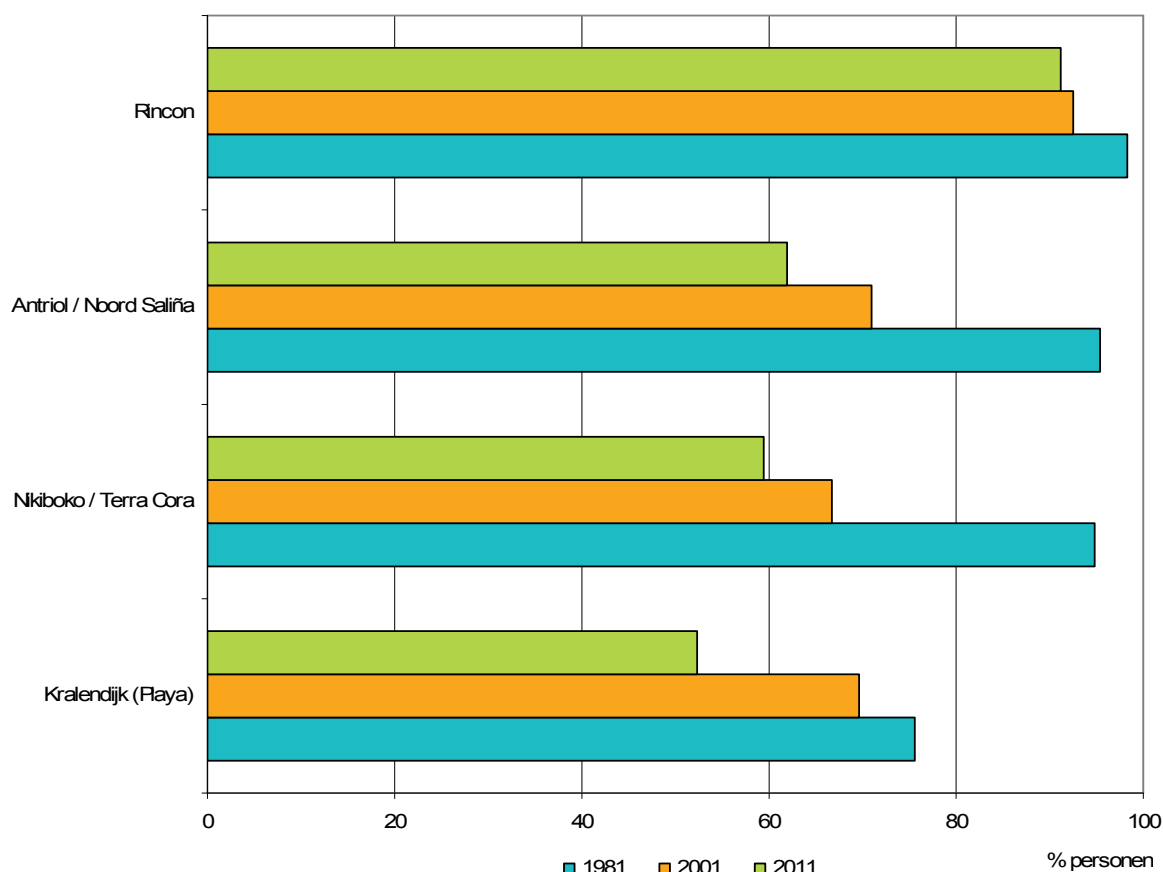
op het eiland Bonaire zijn gaan wonen komen vooral uit Zuid- en Midden-Amerika, en ook uit Nederland.

In de wijk Playa was in 1981 een kwart van de bevolking buitenlander, in de overige wijken 5 procent of minder. In de wijk Rincon is dit aandeel in 2011 gestegen tot bijna 10 procent. In de overige wijken nam het nog sterker toe, tot 40 of zelfs 50 procent.

Bevolking Bonaire per wijk naar geboorteland, 2011

Aandeel inwoners Bonaire geboren op de Nederlandse Antillen

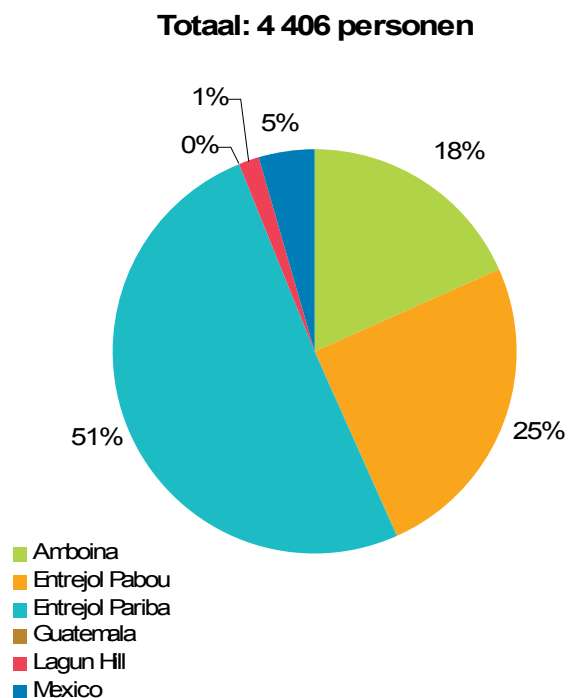
Bron: 1981 en 2001: Census CBS-Nederlandse Antillen
2011: CBS

Kenmerken en geschiedenis per wijk

Entrejol

Entrejol is met 4 406 inwoners in 2011 de grootste wijk van Bonaire. De grootste buurten in deze wijk zijn Entrejol Pariba en Entrejol Pabou. Entrejol is in 1626 ontstaan toen een groep Spanjaarden en Portugezen naar Bonaire werd gedeporteerd en zich in het binnenland, ofwel 'al interior', vestigde. 'Al interior' verbasterde tot Entrejol. Tegenwoordig wordt ook de naam Antriol vaak gebruikt. In dit artikel wordt de naam Entrejol aangehouden.

Bevolking in de wijk Entrejol naar buurt, 2011

Bron: CBS

Nikiboko

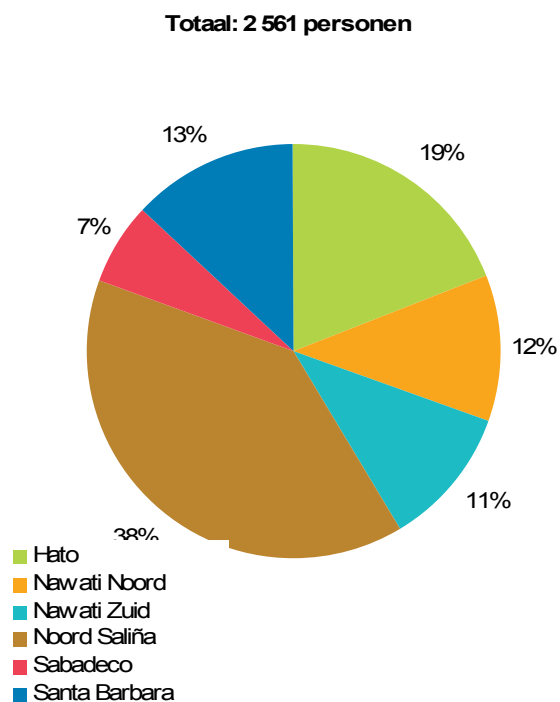
In 2011 telt Nikiboko 2932 inwoners. Daarmee is het de op één na grootste wijk van Bonaire, na Entrejol. Vroeger werd Nikiboko anders gespeld. Op een kaart van 1825 is het geschreven als Nokoboki.

Noord Saliña

De wijk Noord Saliña telt 2 561 inwoners en is in 2010 het hardst gegroeid. Bewoners van wijk kenmerken zich door hun Indiaanse uiterlijk. De meeste huizen in Noord Saliña zijn voorzien van een zogenoemde cacique, een replica van een hoofdtooi van een Indiaanse leider uit Caiquetio van wie de meeste bewoners van Noord Saliña afstammen.

De naam Noord (Nort'i) Saliña betekent 'ten noorden van de zoutpannen'. Op de kaart van Conradi en Jarman uit 1866 wordt Noord Saliña aangeduid als Kunuku Bieu. Anno 2012 wordt deze term nog steeds gebruikt.

Bevolking in de wijk Noord Saliña naar buurt, 2011

Bron: CBS

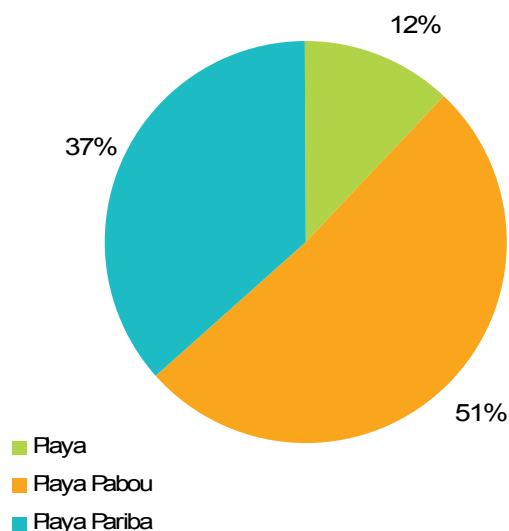
Playa

Playa (strand) is onder de lokale bevolking de gangbare naam voor het centrum van Bonaire. In 2011 telt de wijk 2 065 inwoners. De officiële benaming voor de hoofdstad van Bonaire is Kralendijk en vaak wordt hier ook de wijk Playa mee bedoeld. De naam Kralendijk is een verbastering van 'koralendijk', wat verwijst naar de koraalbodem waarop de stad is gebouwd. Na hun verovering van Bonaire in 1636 bouwden de Nederlanders hier een stenen fort, genaamd Fort Oranje. Vanaf 1816 was Fort Oranje ook de woning voor de gezaghebber en werd de stad Kralendijk het centrum van de overheid en handel. Kralendijk vervult deze functie nog steeds. De wijk Playa wordt verdeeld in Playa (centrum), Playa Pariba en Playa Pabao.

Ten westen van Bonaire ligt het onbewoonde eiland Klein Bonaire. Klein Bonaire is een natuurpark en valt onder het beheer van Stichting Nationale Parken Bonaire.

Bevolking in de wijk Playa naar buurt, 2011

Totaal: 2 065 personen

Bron: CBS

Rincon

Rincon, dat 1 841 inwoners telt in 2011, heeft een speciale plaats in de geschiedenis van Bonaire. Het is namelijk het oudste plaatsje van het eiland en was de eerste Spaanse nederzetting in 1527. De naam Rincon betekent vermoedelijk 'achterhoek'. Rincon wordt verdeeld in Rincon Zuid en Rincon Noord. De wijk wordt sinds de 16^e eeuw bewoond en is tegenwoordig een dorpje met kleine huisjes en meer dan honderd jaar oude gebouwen. Op de gronden in de vallei bij het dorp, de kunuku, vindt extensieve landbouw en veeteelt plaats. Het patroon van akkers, wegen en drinkplaatsen, zoals bij het gehucht Fontein, vormt onderdeel van het cultuurhistorische erfgoed van het eiland. Voor de bewoners van Bonaire is Rincon nog steeds als de bakermat van de cultuur van Bonaire met volksfeesten als Simadan, San Juan, San Pedro en Barí. Rincon.

Tera Cora

De wijk Tera Cora (Kòrá) telt 1 861 inwoners in 2011. Deze wijk is begin 20e eeuw genoemd naar de bijzondere rode kleur van zijn grond. Daarvoor was de naam Mundu Nobo. De gezaghebber Jan Schotborgh Claaszoon gaf in 1850 opdracht om 45 gezinnen te verhuizen van Rincon naar Mundu Nobo. Na enige tijd verhuisde er ook een groep slaven naar Mundu Nobo, vanwaar zij naar de zoutpannen konden lopen om in de zoutwinning bij Pekelmeer of Saliña te gaan werken.

Tabel 1. Bevolking Bonaire naar wijk per geboorteland, 1 januari 2011

	Totaal	Nederlandse Antillen	Zuid- en Midden Amerika	Nederland	VS en Canada	Overig
	aantal	%				
Totaal	15 666	63	19	11	2	4
Wijk						
Entrejol	4 406	66	25	6	1	2
Nikiboko	2 932	62	25	8	1	5
Noord Saliña	2 561	55	14	20	5	6
Playa	2 065	52	21	14	4	8
Rincon	1 841	91	3	4	0	1
Tera Cora	1 861	56	21	17	3	4
Buurt						
Entrejol						
Amboina	806	80	15	3	1	1
Entrejol Pabou	1 109	59	32	6	1	2
Entrejol Pariba	2 224	65	26	6	0	3
Guatemala	2	x	x	x	x	x
Lagun Hill	64	9	6	69	6	9
Nikiboko						
Mexico	201	78	13	7	0	1
Nikiboko	2 254	61	26	8	1	4
Sabana	678	64	22	7	1	6
Noord Saliña						
Hato	489	47	13	20	11	9
Nawati Noord	296	52	7	29	5	7
Nawati Zuid	277	73	14	9	1	3
Noord Saliña	999	70	18	6	2	4
Sabadeco	167	8	14	55	15	8
Santa Barbara	333	32	6	46	5	11
Playa						
Playa	250	54	25	7	5	10
Playa Pabou	1 056	56	19	12	5	8
Playa Pariba	759	46	24	19	3	8
Rincon						
Rincon Noord	833	91	3	4	1	1
Rincon Zuid	1 008	92	4	3	0	1
Tera Cora						
Belnem	419	44	13	29	6	7
Lima	191	17	13	54	8	8
Tera Kora	1 251	65	25	7	1	2

Bron: CBS

Bronnen

CBS Nederlandse Antillen, Census 1971, 1981, 1992 en 2001
CBS Nederlandse Antillen, Bevolkingscijfers 2002-2010

CBS, 2012, StatLine > Caribisch Nederland
Dienst Educatie en Cultuur (SKAL), 2010, Beleidsnota Cultuur Bonaire
Executive Support, 2008, Fundashon Plataforma Rincon Buurtonderzoek: Wijkgerichte
aanpak Rincon
Nationaal Archief Nederlandse Antillen, 2012, Genlias: database over Bonaire